

Орешко А.Ф.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.**, асистент кафедри фінансів банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

АНАЛІЗ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Страховики продовжують функціонувати й надавати повний спектр сервісів своїм клієнтам у період дії воєнного стану. З метою спрощення процедур страхування, компанії забезпечують прийняття документів та заяв дистанційно. Також, деякі з них встановлюють подовжені терміни для сплати страхових внесків.

Під час воєнного стану правовий режим не передбачає обмеження чинності договорів страхування, тому сам факт військових дій не може бути причиною відмови у виплаті відшкодувань. Однак є нюанси. Війна вважається форс-мажором (обставиною непереборної сили), що завжди прописується в договорах страхування, і сторони можуть посилатися на нього, як на причину тимчасового звільнення від відповідальності за невиконання умов договору. Проте від зобов'язань по договору такі обставини звільнити не можуть жодну зі сторін. Форс-мажор може бути лише підставою для відстрочення виконання обов'язків без штрафів чи пені [1].

Наразі особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за 23 класами страхування передбачені відповідним положенням, що затверджено Постановою Правління Національного Банку України (НБУ) від 25.12.2023 р. № 182. Положення містить детальний перелік ризиків у межах кожного з класів страхування, визначає перехід від видів страхування до класів та переоформлення чинних ліцензій страховиків, а також встановлює вимоги до укладання і виконання договорів страхування залежно від групи класів страхування.

До числа страхових послуг, які мали найбільший попит, належить автострахування. Проте ринок страхування КАСКО зазнав зниження на 30% у порівнянні з 2022 роком, тоді як ринок автогромадянської відповідальності залишився майже на тому ж рівні, що й у 2021 році. Найбільший зріст показав ринок Зеленої карти – обов'язкового страхування за кордоном. Обсяг цього ринку майже подвоївся через масові поїздки українців до Європи на власних автомобілях. Спостерігався підвищений попит на туристичне страхування, оскільки для багатьох українців це була майже єдина можливість отримати медичні послуги за кордоном. Наразі попит залишається стабільним, без надмірного зростання [2].

Під час введення воєнного стану страхові компанії з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів

(ОСЦПВ) продовжували виконувати умови договорів, і це не впливає на їхню здатність виплачувати страхові відшкодування у разі дорожньо-транспортної пригоди.

НБУ висловив пропозицію страховим компаніям спростити процедуру реєстрації страхового випадку та максимально використовувати електронні документи.

Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ) затвердило дозвіл на наступні пункти для учасників аварії під час воєнного стану: самостійно фіксувати обставини ДТП, оскільки страховики та Національна поліція не завжди мають змогу відправити експерта; використовувати Європротокол, навіть якщо збитки перевищують чинний ліміт у 50 тис. грн, щоб не відволікати співробітників поліції та не створювати затори на дорогах.

За статистикою СК «Експрес Страхування» за 8 місяців 2023 року були врегульовані страхові випадки за такими ризиками: ДТП – 79,37%; протиправні дії третіх осіб – 15,83%; падіння предметів – 3,24%; стихійні явища – 0,62%; напад тварин – 0,89%; пожежа, вибух – 0,03%; незаконне заволодіння – 0,03% [3].

Одним з найбільш популярних видів страхування є страхування нерухомості та майна. СК «ІНГО» надає страховий захист на нерухомість від воєнних ризиків як для фізичних, так і для юридичних осіб. Зокрема, фізичні особи можуть застрахувати квартири та приватні будинки (як власні, так і орендовані) на період від місяця до року, без пред'явлення документа про право власності або попереднього огляду житла. Проте в умовах договору страхування передбачені певні обмеження, зокрема, нерухомість, розташована в областях, що прилягають до лінії зіткнення, не підлягає страхуванню [4]. СК «ІНГО» здійснює компенсацію збитків не лише внаслідок ракетних ударів, а також через падіння їхніх уламків або інших об'єктів. Крім того, поліс покриває стандартні ризики, такі як пожежа, затоплення, стихійні лиха, вибух газу, крадіжки або інші протиправні дії. Вартість страховки залежить від страхового покриття, тобто від максимальної суми, на яку буде захищено майно. Найпростіший варіант: ліміт покриття – 250 тис. грн при вартості страховки від 2,235 тис. грн на рік.

У разі якщо бойові дії завдали шкоди майну, питання виплати страхового відшкодування страховиком залишається відкритим, проте важливо документувати збитки для можливості отримати компенсацію від держави.

26 березня 2022 року Кабінет Міністрів України затвердив постанову «Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації» № 380 [5]. Громадяни можуть повідомляти про факт пошкодження або знищення нерухомого майна через мобільний додаток Порталу «Дія», а також у Центрах надання адміністративних послуг (ЦНАПах) та нотаріусів.

Отже, український ринок страхування у період воєнного стану продовжує функціонувати, забезпечуючи клієнтам повний спектр послуг. Введення 23 класів страхування сприяє регулюванню цього сектору та забезпечує його стабільність в умовах невизначеності. Страховики вносять корективи до своїх процедур, зокрема, дистанційне приймання документів та подовжені терміни сплати внесків. Попри воєнний стан, договори страхування залишаються чинними, але військові дії можуть вплинути на умови компенсації. Захист нерухомості та майна залишається актуальним, але із певними обмеженнями в зоні конфлікту. Національний банк України та страховики активно працюють над спрощенням процедур та використанням електронних засобів для реєстрації страхових випадків.

Список використаних джерел:

1. Страхування житла під час війни – Страхова компанія «Опіка». Страхова компанія «Опіка». URL: <https://opika.org/strahuvannya-zhitla-pid-chas-vijni/>.
2. Які страхові продукти доступні під час війни – Блог ARX. ARX. URL: <https://arx.com.ua/blog/expert-opinion/arx-yaki-strakhovi-produkty-dostupni-pid-chas-viiny>.
3. UkrAVTO. КАСКО під час війни: не обов'язкове страхування, яке насправді потрібне. UkrAVTO. URL: <https://ukravto.ua/news/kasko-pid-chas-viyni-neobovyazkove-strahuvannya-yake-naspravdi-potribne>.
4. Interfax-Ukraine. Страховики України дедалі активніше пропонують захист від воєнних ризиків громадянам і підприємствам - огляд. *Інтерфакс-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/970469.html>.
5. ІПС ЛІГА: ЗАКОН – система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp220380?an=1>.
6. Снідко Є.А., Мікуляк К.А. Insurtech як напрям розвитку страхування. Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, С. 40-42.